

האם האדם הפרהיסטורי היה פדגוג? על תהליכי למידה בתקופת האבן הקדומה

בהשתתפות: אלה אסף - החוג לארכיאולוגיה, אוניברסיטת תל-אביב

תהליכי למידה והעברת ידע הם חלק בלתי נפרד מעולמנו. האם תמיד היה כך? כיצד רכשו ילדי האדם הפרהיסטורי את הידע שלהם? בהרצאה זו אנסה להתחקות אחר תהליכי למידה של ילדים פרהיסטורים בתחומים שונים (סיתות כלי אבן, ביתור בשר של בע"ח) בעזרת ממצאים מהאתר הארכיאולוגי מערת קסם, שהיתה מיושבת על ידי בני אדם בין 200-400 אלף שנים לפני זמננו. ממצאים מאתרים ארכיאולוגים שונים ברחבי העולם מלמדים כי בני אדם פרהיסטורים חלקו והעבירו ידע רלוונטי לכל תחומי החיים, לרבות סיתות כלים. כלים אלה (ששימשו למגוון פעולות כמו חיתוך ועיבוד של צמחים ובשר) היו הכרחיים להישרדותם של בני האדם הקדומים, ותהליכי למידה הקשורים בהכנתם היו בוודאי בעלי חשיבות עליונה. על מנת לאפיין תהליכים אלו, נבחנו באופן מפורט אלפי כלי אבן שנמצאו במערת קסם. תוצאות הניתוח מלמדות כי כלים מסוימים סותתו על ידי סתתים מיומנים, ואילו אחרים סותתו על ידי חסרי ניסיון. במערה זוהו מספר מנגנוני למידה: תהליכים של למידה עצמית בניסוי וטעייה, לעומת תהליכי למידה שיתכן ועירבו הכוונה מצד הבוגרים שבקבוצה. נראה, אם כן, שהעברת ידע היא חלק מהקיום האנושי מזה מאות אלפי שנים. מחקר זה, הבוחן תהליכי למידה בחברות אנושיות קדומות, עשוי לתרום להבנת תהליכים אבולוציוניים משמעותיים בהיסטוריה האנושית, להעמיק את הבנתנו בנוגע ליכולות הקוגניטיביות של אבותינו הקדומים ויחסיהם החברתיים, ואף לספק פרספקטיבה מעניינת על האופן שבו אנחנו מלמדים ולומדים היום.